

بررسی فاکتورهای محیطی مؤثر بر خلاقیت در روند شکل‌گیری یک معماری

سارا یلوه^۱، سیدعلی نوری^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، گروه معماری، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

۲- استادیار، گروه معماری، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

⋮

چکیده

خلاقیت به عنوان یکی از جلوه‌های عالی اندیشه انسان، در جهان امروز اهمیت بسیاری دارد. خلاقیت یک فرآیند ذهنی است که هدف آن تولید یک محصول نوآورانه و با ارزش است. فرآیند خلاقیت در ذهن یک معمار خلاق دو بعد تخیل و تصور را دارد. تخیل ساخت تصاویری در ذهن معمار است که آزادانه ایده‌هایی را برای خلق اثری معمارانه می‌پروراند و تصور در معماری تصاویری ذهنی است برای ساخت یک تصویری از اثر معماری که در واقعیت وجود دارد و تا به حال ندیده است. تخیل و تصور در ذهن یک معمار پیش شرط‌های خلاقیت معمارانه است. حال اگر اجزای محیط در راستای بهبود محیط قدم بردارند، می‌توانند به ارتقاء خلاقیت کمک برسانند و در جهت ایجاد اثرهای نوآورانه و خلاق قدم بردارند. فاکتورهای محیطی در یک محیط کالبدی تأثیر بسیار زیادی در افزایش روند رشد خلاقیت دارد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی و جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای بوده است. این مقاله ضمن تبیین مفهوم خلاقیت و خلاقیت در معماری، نشان خواهد داد که نقش محرک‌های محیطی در افزایش خلاقیت معماری چیست و نتایج این پژوهش فاکتورهای محیطی محرک خلاقیت را ارائه خواهد داد.

واژه‌های کلیدی: خلاقیت، خلاقیت در معماری، محرک‌های محیطی.

۱- مقدمه

نظریه‌های ادراک و تجربه‌ی زیباشناختی در حیطه‌ی آموزش، با عنوان نظریه‌های رشد زیباشناختی " Aesthetic Development" شناخته شده و زیر مجموعه‌ی نظریه رشد قرار دارد. نظریه‌های رشد شاخه‌ای از روان‌شناسی است که تحولات و تغییرات جسمی، ذهنی، عاطفی و عملکردی انسان در طول عمر را مورد مطالعه قرار می‌دهد. یکی از زمینه‌های اصلی روان‌شناسی رشد زمینه‌های شناختی آن است که تغییرات مربوط به توانایی‌های عقلانی از جمله توجه، ادراک و حافظه، تفکر، استدلال، خلاقیت و تخیل را مورد بررسی قرار می‌دهد (مظفر و دیگران، ۱۳۹۳: ۱۶). الوین تافلر Alvin Toffler در کتاب موج سوم می‌گوید: موج اول دوره کشاورزی است که انسان‌ها وابسته به زمین هستند، در موج دوم انقلاب صنعتی رخ داد و موج سوم عصر فرا صنعت و فن‌آوری اطلاعات است و تنها فکری که در این عصر می‌تواند کارساز باشد، خلاقیت است (امامقلی، ۱۳۹۰: ۲۰). خلاقیت در جهان امروز اهمیت بسیاری دارد. تعاریف بسیار زیادی از اندیشمندان و نظریه‌پردازان مختلف در ارتباط با خلاقیت ارائه شده است، که دارای نقاط مشترک و تفاوت‌های زیادی می‌باشد. بنا بر برخی از تعاریف هر اثری که بدون نظیر قبلی ساخته شود، اثری خلاقانه است. خلاقیت و آفرینش‌گری در زندگی انسان نقش اساسی ایفا می‌کند.